

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/komunikaty/197914,TEKST-AUDIO-80-lat-temu-Churchill-zgodzil-sie-na-zadania-terytorialne-Stalina-wo.html>
12.05.2024, 04:33

[TEKST + AUDIO] 80 lat temu Churchill zgodził się na żądania terytorialne Stalina wobec Polski

Data publikacji 21.02.2024

22 lutego 1944 r. brytyjski premier Winston Churchill wygłosił w Izbie Gmin przemówienie, w którym de facto zaakceptował zabór przez Związek Sowiecki połowy polskiego terytorium.

IV rozbiór Polski

We wrześniu 1939 r. **Rzesza Niemiecka i Związek Sowiecki wspólnie napadły na Polskę i podzieliły między siebie jej terytorium.** Władze RP na uchodźstwie deklarowały jednak dalszą walkę u boku aliantów – aż do odzyskania niepodległości. O zrzekaniu się jakichkolwiek ziem nie było mowy.

Mogło się wydawać, że takie stanowisko jest zbieżne z celami polityki Wielkiej Brytanii i Stanów Zjednoczonych. 14 sierpnia 1941 r. brytyjski premier Winston Churchill i prezydent USA Franklin D. Roosevelt podpisali Kartę Atlantyczną, której punkt drugi jasno stwierdzał: „sygnatariusze nie życzą sobie zmian terytorialnych, które nie zgadzałyby się z wolno wypowiedzianymi życzeniami narodów, których te zmiany dotyczą”.

Sowiecka żądania terytorialne

Z czasem jednak coraz mocniejszą pozycję w koalicji antyhitlerowskiej zyskiwał sowiecki dyktator Józef Stalin. **Po napaści Niemiec na ZSRS uznał on wprawdzie, że jego wcześniejsze porozumienia z Adolfem Hitlerem tracą moc, ale bynajmniej nie zamierzał rezygnować z nabytków terytorialnych z lat 1939-1940.**

Winston Churchill, fot. AIPN

Jesienią 1943 r. na konferencji w Teheranie Churchill, Roosevelt i Stalin zgodzili się wstępnie, że wschodnia granica Polski powinna być zbliżona do tzw. linii Curzona. Oznaczało to oddanie Związkowi Sowieckiemu połowy przedwojennego terytorium Rzeczypospolitej. W zamian Polska miała otrzymać ziemie do linii Odry, które dotychczas wchodziły w skład Rzeszy Niemieckiej.

Postanowienia teherańskie nie zostały ogłoszone publicznie. Gdy jednak na początku stycznia 1944 r. Armia Czerwona przekroczyła na Wołyniu przedwojenną granicę RP, w zakulisowych rozmowach Brytyjczycy coraz wyraźniej zaczęli naciskać na polskie władze, by pogodziły się z ustępstwami terytorialnymi wobec Sowietów.

Brytyjska kapitulacja

W przemówieniu w Izbie Gmin z 22 lutego 1944 r. **Churchill publicznie stwierdził, że Brytyjczycy nigdy nie gwarantowali Polsce „żadnej konkretnej linii granicznej”.** Wyraził też zrozumienie dla sowieckich aspiracji do takich granic, które zapewnią Rosjanom „zabezpieczenie przeciwko przyszłym atakom z zachodu” – i pośrednio zaaprobował linię Curzona. Churchill zapewnił wprawdzie, że Polska wyjdzie z trwającej wojny jako silne i niezależne państwo, ale przyszłość pokazała, że były to puste obietnice.

„My, żołnierze Polskich Sił Zbrojnych przyjęliśmy słowa Winstona Churchilla z mieszanymi uczuciami” – pisał na łamach emigracyjnej „Polski Walczącej” redaktor naczelny Tymon Terlecki, ukrywający się pod pseudonimem Aleksander Janowski. Jako głęboko raniące dla Polaków Terlecki określił słowa Churchilla, uznające sowieckie roszczenia terytorialne za „rozsądne i sprawiedliwe”. „Tzw. »linia Curzona« odcina od Polski pół jej terytorium i jedną trzecią jej mieszkańców. Zostawia poza obrębem Rzeczypospolitej wielomilionową ludność polską, polski dorobek kulturalny i gospodarczy, polskie, arcypolskie miasta: Lwów i Wilno” – tłumaczył publicysta.

W następnych miesiącach brytyjscy dyplomaci brali jeszcze pod uwagę wynegocjowanie dla Polski nieco korzystniejszych granic, pozostawiających po jej stronie przynajmniej Lwów. Ostatecznie w lutym 1945 r. **Churchill, Roosevelt i Stalin zgodzili się na konferencji w Jałcie, że przyszłą granicą polsko-sowiecką będzie linia Curzona** – z minimalnymi korektami na rzecz Polski.

W badaniach naukowych i działaniach edukacyjnych Instytutu Pamięci Narodowej wybrzmiewają liczne wątki związane ze sprawą polską w czasie II wojny światowej.

W roku 2019 nakładem Wydawnictwa IPN ukazała się książka [Jałta. Rzeczywistość, mit i pamięć](#) pod redakcją naukową Sławomira Łukasiewicza.

JAŁTA

RZECZYWISTOŚĆ, MIT I PAMIĘĆ

Polecamy Państwu również następujące publikacje popularnonaukowe i zapisy dyskusji dostępne w portalu IPN [Przystanek Historia](#) i na innych stronach internetowych Instytutu:

- [Wygrana Stalina w Teheranie. Los Polski na sumieniu Roosevelta i Churchilla](#)
- [Dyskusja „Teheran i Jałta, czyli równia pochyła” z cyklu „O podmiotowość...”](#)
- [W Jałcie przegraliśmy II wojnę światową](#)
- [W cieniu Jałty. Fakty dokonane](#)
- [„Kulisy historii”, odc. 134 „Świat po Jałcie”](#)
- [Konferencja w Poczdamie. Ostatnie spotkanie Wielkiej Trójki](#)

AUDIO:

Aby zobaczyć odtwarzać włącz JavaScript

PLIKI DO POBRANIA

[dr hab. Jan Szumski - 22 lutego 1944 roku Winston Churchill zgodził się na sowieckie żądania teritorialne względem Polski \(mp3, 4.74 MB\) 21.02.2024 12:50](#)

[dr hab. Jan Szumski - 22 lutego 1944 roku Winston Churchill zgodził się na sowieckie żądania teritorialne względem Polski \(wav, 34.81 MB\) 21.02.2024 12:50](#)